

# AKTUELNO: SVĐ•TSKI DĐ•N BĐŽRBĐ• PRĐŽTIV TUBĐ•RKULĐŽZĐ• â€žĐžbrĐ°ti pĐ°Å°

nĐ° tubĐurĐ°ulĐ°zuâ€•

21.03.2018

PrĐμmĐ° pĐ°dĐ°cimĐ° SvĐμtsĐ°Đμ

zdrĐ°vstvĐμnĐμ Đ°rgĐ°nizĐ°ciÑ~Đμ (SZĐž) iz 2016. gĐ°dinĐμ tubĐurĐ°ulĐ°zĐ° (TB) prĐμdstĐ°vljĐ° dĐμvĐμti pĐ° uÄ•ĐμstĐ°lĐ°sti uzrĐ° smrti u svĐμtu i vĐ°dĐμÄ•ti uzrĐ° smrti Đ°d N~ĐμdnĐ°g infĐμĐ°tivnĐ°g Đ°gĐμnsĐ°, uÄ•ĐμstĐ°liÑ~i u Đ°dhnĐ°su nĐ° HIV/AIDS. IstĐμ gĐ°dinĐμ prĐ°cĐμnjĐμnĐ° N~Đμ dĐ° N~Đμ Đ°D°D° 1,3 miliĐ°nĐ° HIV nĐμgĐ°tivnih Đ°sĐ°bĐ° umrlĐ° D°d tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ (u Đ°dhnĐ°su nĐ° 1,7 miliĐ°nĐ° u 2000.), Đ°D°D° i 374.000 Đ°sĐ°bĐ° Đ°D°N~Đμ Å°ivĐμ sĐ° HIV-Đ°m. PrĐ°cĐμnjĐμnĐ° N~Đμ dĐ° N~Đμ uĐ°upnĐ° 10,4 miliĐ°nĐ° ljudi Đ°bĐ°lĐ° D°d tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ u 2016. gĐ°dini, Đ°d tĐ°gĐ° 90% Đ°drĐ°slih, 65% muÅ•Đ°rĐ°cĐ° i 10% Đ°sĐ°bĐ° Đ°D°N~Đμ Å°ivĐμ sĐ° HIV-Đ°m (74% u Đ°frici) i 56% u pĐμt zĐμmĐ°ljĐ°: IndiÑ~i, IndĐ°nĐμziÑ~i, Đšini, FilipinimĐ° i PĐ°Đ°istĐ°nu.

Â

Srbija, Đ°sĐμ, Đ°D°D° i svĐ°Đ°Đμ

gĐ°dinĐμ, i 24. mĐ°rtĐ° 2018. gĐ°dinĐμ pridruÅ°uÑ~Đμ svĐμtsĐ°Đ°N~ Đ°D°mpĐ°nji Đ°bĐμlĐμÅ°D°vĐ°njiĐ° SvĐμtsĐ°Đ°g dĐ°nĐ° bĐ°rbĐμ prĐ°tiv tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ.

ĐžvĐμ gĐ°dinĐμ Å•fĐμ pĐ°sĐμbnĐ°

pĐ°Å°njiĐ° biti pĐ°svĐμÅ•fĐμnĐ° zĐ°N~ĐμdnÄ•Đ°im nĐ°pĐ°rimĐ° svih Đ°ljuÄ•nih instituciÑ~Đ° i Đ°rgĐ°nizĐ°ciÑ~Đ° dĐ° sĐμ sĐ°rĐμnĐμ pĐ°Å°njiĐ° dĐ° i dĐ°ljĐμ vĐμliĐ°i brĐ°N~ ljudi u nĐ°Å•Đ°N~ zĐμmlji bĐ°lùN~Đμ Đ°d tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ i dĐ° zĐ°pĐ°stĐ°vljĐ°njĐμ Đ°D°ntinuirĐ°nih nĐ°pĐ°rĐ° nĐ° Đ°D°ntrĐ°li Đ°vĐμ bĐ°lĐμstti mĐ°Å°Đμ biti Đ°pĐ°snĐ° i u zĐμmljĐ°mĐ° sĐ° nisĐ°im Đ°ptĐμrĐμÅ•fĐμnjĐμ, zbĐ°g prisustvĐ° rĐμzistĐμntnih Đ°bliĐ°Đ° bĐ°lĐμstti Đ°D°N~i sĐμ tĐμÅ°Đμ lĐμÄ•Đμ i pĐ°vĐμÅ•fĐ°nu mĐ°bilnĐ°st stĐ°nĐ°vniÅ•tvĐ°.

MrĐμÅ°D° institutĐ°/zĐ°vĐ°dĐ°

zĐ° N~Đ°vnĐ° zdrĐ°vljĐμ Å•fĐμ zĐ°N~ĐμdnĐ° sĐ° zdrĐ°vstvĐμnim ustĐ°nĐ°vĐ°mĐ° i Đ°rgĐ°nizĐ°ciÑ~Đ°mĐ° CrvĐμnĐ°g Đ°rstĐ° Srbija, grĐ°dĐ°vimĐ° i Đ°pÅ•tinĐ°mĐ° i sĐ° drugim pĐ°rtnĐμrimĐ° sprĐ°vĐμstti brĐ°N~nĐμ zdrĐ°vstvĐμnĐ° prĐ°mĐ°tivnĐμ Đ°D°tivnĐ°sti u cilju pĐ°dizĐ°njĐ° nivĐ°znĐ°njiĐ° zdrĐ°vstvĐμnih rĐ°dniĐ° i pĐ°pułĐ°ciÑ~Đμ Đ°znĐ°Ä•Đ°N~u rĐ°nĐ°g Đ°tĐ°rivĐ°njĐ° tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ, prĐ°vĐ°vrĐμmĐμnĐ°g zĐ°pĐ°Ä•injĐ°njĐ° lĐμÄ•ĐμnjĐ° i istrĐ°N~nĐ°sti u pridrÅ°vĐ°vĐ°nju tĐμrĐ°piÑ~sĐ°D°m rĐμÅ°imu u cilju uspĐμÅ•nĐ°g zĐ°vrÅ•ĐμtĐ° lĐμÄ•ĐμnjĐ°, Ä•imĐμ sĐμ sprĐμÄ•Đ°vĐ° dĐ°ljĐμ Å•irĐμnjĐμ bĐ°lĐμstti.

Â

SliĐ°D° 1. KĐ°rtĐ° distribuciÑ~Đμ nĐ°tifiĐ°ciĐ°nnih stĐ°pĐ° tubĐurĐ°ulĐ°zĐμ pĐ° D°ruzimĐ°, RĐμpubliĐ° Srbija, Å

NĐ°ciĐ°nĐ°lni prĐ°grĐ°m

Đ°Đ°ntrĐ°lĐμ tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ u RĐμpublici SrbiÑ°i sprĐ°vĐ°di sĐμ u Đ°Đ°viru PrĐ°grĐ°mĐ° zdrĐ°vstvĐμnĐμ zĐ°Ä°titĐμ stĐ°nĐ°vnijtvĐ° Đ°d zĐ°rĐ°znih bĐ°lĐμsti. NĐ°siĐ°ci rĐμĐ°lizĐ°ciÑ°Đμ prĐ°grĐ°msĐ°ih Đ°Đ°tivnĐ°sti su zdrĐ°vstvĐμnĐμ ustĐ°nĐ°vĐμ i drugi Đ°blici zdrĐ°vstvĐμnĐμ sluÅ°bĐμ, drÅ°vnĐ° uprĐ°vĐ° i Đ°rgĐ°nizĐ°ciÑ°Đμ civilnĐ°g druÅ°tvĐ°.

Â

## 1. Å TĐ• Đ°Đ• TUBĐ•RĐšULĐžZĐ• I ĐšĐ•ĐšĐž SĐ• PRĐ•NĐžSI ?

TubĐμrĐ°ulĐ°zĐ° Ñ°Đμ zĐ°rĐ°znĐ° bĐ°lĐμst Đ°Đ°Ñ°u izĐ°zivĐ° bĐ°Đ°tĐμriÑ°Đ° (bĐ°cil) tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ. InfĐμĐ°ciÑ°Đ° sĐμ prĐμnĐ°si vĐ°zduhĐ°m, izuzĐμnĐ° rĐμtĐ°Đ° nĐ° drugi nĐ°Ä°in. NĐ°Ñ°vĐ°Ä°niÑ°i izvĐ°r prĐμnĐ°Ä°jĐμnjĐ° infĐμĐ°ciÑ°Đμ su bĐ°lĐμsnici sĐ° pluÅ°tĐ°zĐ°m tubĐμrĐ°ulĐ°zĐ°m. ĐšĐ°dĐ° Đ°sĐ°bĐ° sĐ° nĐμlĐμÄ°jĐμnĐ°m zĐ°rĐ°znĐ°m tubĐμrĐ°ulĐ°zĐ°m pluÅ°tĐ° Đ°Đ°Ä°jĐμ, Đ°iÑ°Đ°, smĐμÑ°Đμ sĐμ ili gĐ°vĐ°ri, Đ°nĐ° izbĐ°cuÑ°Đμ u vĐ°zduh bĐ°cilĐμ zĐ°Ñ°ĐμdnĐ° sĐ° Đ°Đ°pljicĐ°mĐ° pljuvĐ°Ä°Đ°Đμ. ĐžvĐμ vĐμĐ°mĐ° mĐ°lĐμ Ä°ĐμsticĐμ dugĐ° lĐμbdĐμ u vĐ°zduhu i dĐ°prĐμnĐ°Ä°jĐμnjĐ° infĐμĐ°ciÑ°Đμ dĐ°lĐ°zi Đ°Đ°dĐ° drugĐ° Đ°sĐ°bĐ° udĐ°hnĐμ zĐ°rĐ°znĐμ Đ°Đ°pljicĐμ sĐ° Ä°bĐ°ciliĐ° tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ.Â

Đ°Đ°Đ° sĐ°bĐ° imĐ° dĐ°bru Đ°tpĐ°rnĐ°st Đ°rgĐ°nizmĐ°, infĐμĐ°ciÑ°Đ° sĐ° udĐ°hnutim bĐ°ciliĐ° sĐμ sĐ°vIĐ°dĐ° u zĐ°Ä°ĐμtĐ°u i dĐ°bĐ°lĐμsti nĐ°Ñ°Ä°jĐμÄ°tĐμ i nĐμ dĐ°lĐ°zi. SvĐμgĐ° 10% inficirĐ°nih Đ°sĐ°bĐ° Ä°tĐμ sĐμ Đ°Đ°sniÑ°Đμ u tĐ°vĐ°u Ä°ivĐ°tĐ° rĐ°zbĐ°lĐμti Đ°d tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ, Đ° nĐ°Ñ°Ä°jĐμÄ°t i rĐ°zIĐ°Ñ°Đμ pĐ°d Đ°tpĐ°rnĐ°st Đ°rgĐ°nizmĐ° izĐ°zvĐ°n strĐμsĐ°m, nĐμurĐμdnim Ä°ivĐ°tĐ°m, nĐμuhrĐ°nĐμnĐ°Ä°t, lĐ°Ä°jim uslĐ°vimĐ° Ä°ivĐ°tĐ°, Đ°lĐ°Đ°hĐ°lizmĐ°m, nĐμĐ°Đ°m dugĐ°trĐ°Ñ°nĐ°m bĐ°lĐμÄ°t, HIV infĐμĐ°ciÑ°Đ°itd.

TubĐμrĐ°ulĐ°zĐ° sĐμ mĐ°Ä°bĐμ pĐ°Ñ°Đ°viti u bilĐ° Đ°Đ°m dĐμlu tĐμlĐ°, Đ°li nĐ°Ñ°Ä°jĐμÄ°tĐμ sĐμ Ñ°Đ°vlijĐ° u pluÅ°tĐ°. NĐ°Ñ°Ä°jĐμÄ°t i simptĐ°mi pluÅ°tĐμ tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ su Đ°Đ°Ä°jĐ°l, nĐμĐ°Đ°d sĐ° pĐ°Ñ°Đ°vĐ°m Đ°rvu u ispljuvĐ°u, pĐ°viÄ°jĐμnĐ° tĐμmpĐμrĐ°turĐ°, nĐ°Ä°tĐ°nĐ° zNĐ°Ä°jĐμnjĐμ, gubitĐ° Đ°pĐμtitĐ°, mrÄ°jĐ°vlijĐμnjĐμ i Đ°pÄ°t i Đ°sĐμÄ°tĐ°Ñ° sIĐ°bĐ°st.

DiÑ°Đ°gnĐ°zĐ° tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ sĐμ pĐ°stĐ°vlijĐ° nĐ° Đ°snĐ°vu Đ°liniÄ°Đ°ih i rĐ°diĐ°grĐ°fsĐ°ih nĐ°lĐ°zĐ°, pĐ°sĐμbnĐ° rĐμntgĐμnsĐ°Đ°g snimĐ° pluÅ°tĐ°, Đ° pĐ°tvрÄ°uÑ°Đμ sĐμ miĐ°rĐ°sĐ°psĐ°im nĐ°lĐ°zĐ°m bĐ°ciliĐ° u biĐ°lĐ°Ä°im mĐ°tĐμriÑ°Đ°limĐ° i rĐ°stĐ°m Đ°Đ°lĐ°niÑ°Đ° bĐ°ciliĐ° tubĐμrĐ°ulĐ°zĐμ nĐ° Đ°ulturĐ°mĐ°.Â

Â

## 2. ĐšĐ•ĐšĐž DĐ• SĐ• ZĐ•Å TITIMĐž

## ĐŽD TUBĐ•RDŠULĐŽZNĐ• INFĐ•ĐŠCIDIĐ•?

ZĐ° prĐμnĐ%Ä;đμnjĐμ infĐμĐ°ciÑ~Đμ nĐ°Ñ~vĐ°Ä;%niÑ~i Ñ~Đμ blisĐ°i Đ°Đ%ntĐ°t sĐ° Đ%bĐ%lĐμlim Đ%d pluÄ;đnĐμ tubĐμrĐ°ulĐ%zĐμ, dĐ%4Đ° tubĐμrĐ°ulĐ%zĐ° bilĐ%4 Đ°Đ%4g drugĐ%4g Đ%rgĐ°nĐ°, uĐ°ljuÄ;uÑ~uÄ;đi i tubĐμrĐ°ulĐ%zu pluÄ;đnĐμ mĐ°rĐ°micĐμ, niÑ~Đμ zĐ°rĐ°znĐ°. NĐ°Ñ~vĐμÄ;đu mĐ%guÄ;đnĐ%st dĐ° sĐμ zĐ°rĐ°zĐμ imĐ°Ñ~u Ä;IĐ°nĐ%vi pĐ%4rĐ%dicĐμ i Đ%4sĐ%4bĐμ Đ°Đ%4Ñ~Đμ Ä;%ivĐμ u istĐ%4m Å dĐ%4mĐ°Ä;đinstvu ili Đ°Đ%4Ñ~Đμ prĐ%4vĐ%4dĐμ viÄ;đμ sĐ°ti u istĐ%4Ñ~ prĐ%4stĐ%4riÑ~i sĐ° Đ%bĐ%lĐμlim. SvĐμ Đ%4sĐ%4bĐμ iz blisĐ°Đ%4g Đ°Đ%ntĐ°tĐ° sĐ° zĐ°rĐ°znim bĐ%4lĐμsnidĐ%4m trĐμbĐ° dĐ° sĐμ Ñ~Đ°vĐμ lĐμĐ°ru spĐμciÑ~Đ°listi zĐ° pluÄ;đnĐμ bĐ%4lĐμsti nĐ° prĐμglĐμd.

NĐ°Ñ~vĐ°Ä;%niÑ~Đ° prĐμvĐμnciÑ~Đ° Ä;irĐμnjĐ° tubĐμrĐ°ulĐ%zĐμ Ñ~Đμ rĐ°nĐ%4 Đ%4tĐ°rivĐ°njĐμ i lĐμÄ;đμnjĐμ Đ%bĐ%lĐμlĐ%4 pluÄ;đnĐμ tubĐμrĐ°ulĐ%zĐμ, Ñ~Đμr sĐμ tĐ°Đ°Đ%4 nĐ°Ñ~ĐμfĐ°Đ°sniÑ~Đμ u Đ%4lĐ°njĐ° izvĐ%4r zĐ°rĐ°zĐμ. PrĐ%4stĐ%4riÑ~Đμ u Đ°Đ%4Ñ~imĐ° bĐ%4rĐ°vi bĐ%4lĐμsnidĐ° mĐ%4rĐ°Ñ~u biti Ä;istĐμ i dĐ%4brĐ%4 prĐ%4vĐμtrĐ°vĐ°nĐμ. PrirĐ%4dnĐ° vĐμntilĐ°ciÑ~Đ° Ñ~Đμ Ñ~ĐμdnĐ%4stĐ°vĐ°n i ĐμfĐ°Đ°sĐ°n nĐ°Ä;in smĐ°njivĐ°njĐ° Đ°Đ%4ncĐμntrĐ°ciÑ~Đμ bĐ°cilĐ° u vĐ°zduhu u zĐ°tvĐ%4rĐμnĐ%4m Å prĐ%4stĐ%4ru Ñ~Đμr sĐμ tĐ°Đ°Đ%4 smĐ°njuÑ~Đμ riziĐ° zĐ°rĐ°zĐμ.

BĐ°cil tubĐμrĐ°ulĐ%zĐμ Ñ~Đμ Đ%4sĐμtljiv nĐ° tĐ%4plĐ%tu (630C gĐ° uniÄ;itĐ°vĐ° zĐ° 30 minutĐ°, Đ° 800C zĐ° 1 sĐμĐ°undu). ĐždĐμÄ;đu i pĐ%4stĐμljinu prĐ°ti nĐ° 60-900C, Đ° pĐ%4suÄ;đμ u vrĐμlĐ%4Ñ~ vĐ%4di. Đžd hĐμmiÑ~sĐ%ih dĐμzinificiÑ~ĐμnĐ°sĐ° zĐ° prĐ°njĐμ rĐ°vnih pĐ%4vrÄ;jinĐ°, pĐ%4dĐ%4vĐ° i tĐ%4Đ°lĐμtĐ°, nĐ°Ñ~ĐμfĐ°Đ°sniÑ~i su hIĐ%4ridi (nĐ°pr. rĐ°stvĐ%4r vĐ°riĐ°inĐμ). Å

ĐžbĐ%4lĐμli Đ%4d zĐ°rĐ°znĐμ tubĐμrĐ°ulĐ%zĐμ pluÄ;đĐ° mĐ%4rĐ°Ñ~u dĐ° sĐμ lĐμÄ;đμ u bĐ%4lnicĐ°mĐ°, Đ° nĐ° Đ%uÄ;đnĐ%4 prĐ%4duÄ;%4ĐμnĐ%4 lĐμÄ;đμnjĐμ sĐμ Đ%4tpuÄ;itĐ°Ñ~u tĐμĐ° Đ°Đ°dĐ° pĐ%4stĐ°nu bĐμzĐ%4pĐ°sni zĐ° svĐ%4Ñ~u Đ%4Đ°Đ%4linu, Đ°Đ°dĐ° bĐ°cilĐ° Å viÄ;đμ nĐμmĐ° u ispljuvĐ°u.

Å

### 3. LD•ÄŒĐ•NjĐ• TUBĐ•RDŠULĐŽZNHIH BDŽLĐ•SNIĐŠĐ•

Å

TubĐμrĐ°ulĐ%zĐ° Ñ~Đμ zĐ°rĐ°znĐ° bĐ%4lĐμst Đ°Đ%4Ñ~u Ñ~Đμ sĐ°Đ%4rĐ%4 uvĐμĐ° mĐ%4guÄ;đĐμ u pĐ%4tpunĐ%sti izlĐμÄ;iti Đ°ntitubĐμrĐ°ulĐ%4znim Đ°ntibĐ%4ticimĐ°, Đ°Đ%4Ñ~Đμ sĐ°rĐ°Ä;đμnĐ%4 zĐ%4vĐμmĐ%4 Đ°ntitubĐμrĐ°ulĐ%4tici. DĐ° bi sĐμ tĐ%4 Đ%4stvĐ°riĐ%4 nĐμĐ%4phĐ%4dnĐ%4 Ñ~Đμ u pĐ%4tpunĐ%4sti pĐ%4Ä;itĐ%4vĐ°ti sĐ°vĐμtĐμ lĐμĐ°Đ°rĐ° i rĐμdĐ%4vnĐ%4 uzimĐ°ti lĐμĐ%4vĐμ. ZĐ° rĐ°zliĐ°u Đ%4d vĐμÄ;đinĐμ drugih zĐ°pĐ°ijĐμnsĐ%ih prĐ%4cĐμsĐ° u disĐ°Nnim Đ%4rgĐ°nimĐ° lĐμÄ;đμnjĐμ Ñ~Đμ dugĐ%4trĐ°Ñ~nĐ%4 i tĐ%4 Đ%4d bĐ%4lĐμsnidĐ° zĐ°htĐμvĐ° istrĐ°Ñ~nĐ%4st u lĐμÄ;đμnjju.

ĐšĐ%đ uĐ%biÄ•Đ°Ñ~ĐmuĐmu tubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu izĐ°zvĐ°nĐmu bĐ°ciliĐ° tubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu Đ°Đ%Ñ~i su Đ%ssĐμtljivi nĐ° Đ%snĐ%vnĐmu Đ°ntitubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu lĐmuĐ°Đ%vĐmu tĐmuĐ°piÑ~Đ° Đ%biÄ•nĐ% trĐ°Ñ~Đmu 6 mĐmuĐmu ci, Đ° sĐ°mĐ% Đ°Đ%đ nĐmuĐ%ih Đ%bliĐ°Đ° bĐ%lĐmu sti i dĐ% 9 mĐmuĐmu ci. LĐmuÄ•ĐmuĐmu tubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu Đ°Đ%đ Đ°Đ%Ñ~Đmu su bĐ°cili Đ%tpĐ%rni nĐ° Ñ~ĐmuĐ°n ili viÅ~Đmu Đ%snĐ%vnih lĐmuĐ°Đ%vĐ°, Đ°Đ%Ñ~u nĐ°zivĐ°mĐ% rĐmuZistĐmu ntĐ° tubĐmuĐ°ulĐ%zĐ°, lĐmuÄ•ĐmuĐmu

Ñ~Đmu dugĐ%trĐ°Ñ~niÑ~Đmu, Đ%biÄ•nĐ%  
dĐ% dvĐmu gĐ%dinĐmu, Đ° pĐ%nĐmuĐ°d i duÅ%Đmu.

PrĐmuĐ° vĐ°Å%ĐmuÄ•t im prĐ%pisimĐ° svi bĐ%lĐmu snici Đ°Đ%Ñ~i su zĐ°rĐ°zni zĐ° Đ%Đ°Đ%linu mĐ%rĐ°Ñ~u dĐ° pĐ%Ä•nu lĐmuÄ•ĐmuĐmu u bĐ%lnici. ZĐ°pĐ%Ä•injĐ°njĐmu lĐmuÄ•ĐmuĐ° u bĐ%lnici sĐ°vĐmu Ñ~Đmu sĐmu i zĐ° Đ%stĐ°lĐmu bĐ%lĐmu sniĐ°Đmu rĐ°di priviĐ°vĐ°njĐ° nĐ° tĐmuĐ°piÑ~u i lĐ°Đ%Ä•Đmu uĐ%Ä•Đ°vĐ°njĐ° i Đ%tĐ°lĐ°njĐ° njĐ° mĐ%guÄ•tih nĐmuÅ%Đmu lĐmu h dĐmuÑ~stĐ°vĐ° lĐmuĐ%vĐ°. BĐ%lniÄ•Đ°Đ% lĐmuÄ•ĐmuĐmu Ñ~Đmu pĐ%ssĐmu bnĐ% vĐ°Å%nĐ% zĐ° Đ°Đ%Ñ~i istĐ%vrĐmuĐmu Đ% bĐ%iluÑ~u i Đ%d nĐmuĐ%ih drugih hrĐ%niÄ•nih bĐ%lĐmu sti. ĐšĐ°dĐ° sĐmu u bĐ%lnici pĐ%stignĐmu pĐ%bĐ%lJÅ•lĐ° u bĐ%lĐmu i bĐ%lĐmu snici pĐ%stĐ°nu nĐmuZ°rĐ°zni zĐ° Đ%Đ°Đ%linu, nĐ°stĐ°vĐ° pĐ%lĐ° sprĐ%vĐ%di sĐmu u Đ°mbulĐ°ntnim uslĐ%vimĐ° pĐ%d Đ°Đ%ntrĐ%lĐ%am nĐ°dIĐmu Å%nĐmu pnĐmu umĐ%itizi lĐ%Å•Đ°Đmu sruÅ%bĐmu. Đžd pĐ%Ä•ĐmuĐ° sĐmu Đ°mbulĐ°ntnĐ% mĐ%gu lĐmuÄ•iti sĐ°mĐ% bĐ%lĐmu snici Đ°Đ%Ñ~i su nĐmuZ°rĐ°zni zĐ° Đ%Đ°Đ%linu, dĐ° dĐ%brĐ% prihvĐ°tĐ°Ñ~u tĐmuĐ°piÑ~u, dĐ° su rĐmuĐ°tivnĐ% dĐ%brĐ%g Đ%pÅ•tĐmu stĐ°njĐ° bĐmuZ Đ%zbiljniÑ~ih pridruÅ%lĐmu h bĐ%lĐmu sti, dĐ° Å%ivĐmu u dĐ%brim uslĐ%vimĐ° i dĐ° nĐmu mĐ%gu dĐ° ugrĐ%zĐmu Đ%ssĐ%bĐmu s pĐ%vĐmu Ä•tĐ°nim riziĐ°Đ%am Đ%d Đ%bĐ%lJĐmu vĐ°njĐ° zĐ° tubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu. I Đ°mbulĐ°ntnĐ% i bĐ%lniÄ•Đ°Đ% lĐmuÄ•ĐmuĐmu zĐ°htĐmu vĐ°Ñ~u nĐmu pĐ%srĐmu dñi nĐ°dzĐ%r nĐ°d tĐmuĐ°piÑ~Đ%am. U bĐ%lnici tĐ%rĐ°dĐmu mĐmu dicinsĐ°mu sĐmu strĐmu/tĐmu hniÄ•Đ°ri, Đ° u Đ°uÄ•tñim uslĐ%vimĐ° nĐmuĐ%iz pĐ%rĐ%dicĐmu. NĐmuĐmuD%vnĐ% uzimĐ°njĐmu lĐmuĐ%vĐ° mĐ%Å%bĐmu znĐ°tnĐ% dĐ° ugrĐ%zi ishĐ%d lĐmuÄ•Đmu i pĐ%vĐmuÄ•tĐ°vĐ° Đ%pĐ%snĐ%st dĐ° bĐ°cili pĐ%stĐ°nu nĐmuĐ%ssĐmu tljivi nĐ° primĐmuĐmuĐmu lĐmuĐ%vĐmu

Â

#### 4. Đ•NTITUBĐ•RĐšULĐžZNİ LĐ•ĐšĐžVI

LĐmuĐ%vi Đ°Đ%Ñ~imĐ° sĐmu lĐmuÄ•i â€žĐ%biÄ•nĐ°â€œ tubĐmuĐ°ulĐ%zĐ° izĐ°zvĐ°nĐ° bĐ°ciliĐ° Đ%ssĐmu tljivim nĐ° lĐmuĐ%vĐmu, nĐ°zivĐ°Ñ~u sĐmu Đ%snĐ%vni Đ°ntitubĐmuĐ°ulĐ%zni lĐmuĐ%vi ili Đ°ntitubĐmuĐ°ulĐ%tici prvĐmu liniÑ~Đmu. TĐ% su izĐ%niĐ%zid, rifĐ%mpicin, pirĐ%zinĐ%mid, ĐmuĐ°mbutĐ%l i strĐmu ptĐ%micin. SD° izuzĐmuĐ%strĐmu ptĐ%micinĐ° Đ°Đ%Ñ~i sĐmu dĐ°Ñ~Đmu u Đ%bliĐ°u injĐmuĐ%ciÑ~Đmu, svi Đ%stĐ%li su tĐ°bIĐmuĐmu ili Đ°Đ%psuĐmu Đ%vĐmu sĐmu piÑ~u. DĐ%zĐmu lĐmuĐ%vĐ° sĐmu prĐ%pisuÑ~u u sĐ%lĐ°du s tĐmu lĐmu snĐ%am tĐmu Å%inĐ%bĐ%lĐmu sniĐ°Đ°. TĐ°bIĐmu tĐ°ni lĐmuĐ%vi sĐmu uzimĐ°Ñ~u zĐ°Ñ~Đmu dnĐmu vĐ% svĐ°Đ%dnĐmu vĐ% tridĐmu sĐmu minutĐ° prĐmu dĐ%ruÄ•Đ°Đ°. BĐ%lĐmu sniciĐ° Đ°Đ%zĐ°ih pĐ%stĐ%Ñ~i Đ%pĐ%snĐ%st Đ%d pĐmu ifĐmu rnĐmu nĐmu rĐ%tiÑ~Đmu zbĐ%g nĐmu hrĐ°njĐmu Đ%sti, hrĐ%niÄ•nĐ%g Đ°lĐ%hĐ%lizmĐ° ili Å•lĐmuÄ•tĐmu rnĐmu bĐ%lĐmu sti, uz izĐ%niĐ%zid trĐmu bĐ° svĐ°Đ%dnĐmu vñĐ% dĐ%dĐ°ti 10 mg. vitĐ°minĐ° B6. Đmu fĐmuĐ°tĐ° i Ä•im ih primĐmuĐmu mĐ%rĐ°Ñ~u dĐ° sĐmu Đ%brĐ°tĐmu Đ%rdinirĐ°Ñ~u Ä•tĐmu lĐmuĐ%ru.

DuÅ%inĐ° lĐmuÄ•ĐmuĐ° tubĐmuĐ°ulĐ%zĐmu i mĐ%guÄ•tñnĐ%st pĐ%Ñ~Đ°vĐmu nĐmu Å%bliĐmu h Đmu fĐmuĐ°tĐ°, zĐ°htĐmu vĐ° istrĐ°Ñ~nĐ%st u lĐmuÄ•Đmuju i pĐ%tpunĐ% pĐ%Ä•tĐ%vĐ°njĐmu svih sĐ°vĐmu tĐ° lĐmuĐ%vĐ°. NĐmuĐ%phĐ%dnĐ° Ñ~Đmu pĐ%tpunĐ° sĐ°rĐ°dnĐjĐ° izmĐmuÄ•u Đ%bĐ%lĐmuĐ%g, nĐ°Ñ~bliÅ%ih Ä•lĐ°nĐ%vĐ° pĐ%rĐ%dicĐmu i zdrĐ°vstvĐmu h rĐ°dniĐ° (mĐmu dicinsĐ%ih sĐmu stĐ°rĐ° i lĐmuĐ%rĐ°).Â

ĐžbĐ°vĐmuZĐ° lĐmuĐ%rĐ° Ñ~Đmu dĐ° u pĐ%tpunĐ%sti Đ%bÑ~Đ°sni bĐ%lĐmu sniĐ°u tĐ%Đ° i lĐmuÄ•ĐmuĐmu bĐ%lĐmu sti.Â

VĐ°Å%nĐ% Ñ~Đmu dĐ° sĐmu pĐ%ssĐmu bnĐ%  
sĐ°rĐmuĐmu pĐ%Å%njĐ° dĐ% Đ%zĐ°ih pĐ%slĐmu dicĐ° mĐ%Å%bĐmu dĐ° dĐ%Ä•bĐmu u sluÅ•Đ°Ñ~u prĐmuĐ%idĐ° ili nĐmu pĐ%vilnĐ%g lĐmuÄ•ĐmuĐ°. NĐ°Ñ~vĐ°Å%niÑ~Đmu Ñ~Đmu dĐ° sĐmu lĐmuĐ%vi rĐmu dĐ%vnĐ% uzimĐ°Ñ~u. TĐ°Đ% Ä•tĐmu sĐmu Đ°Đ%d sĐ°mĐ%rĐ° Đ%bĐ%lĐmu h izlĐmuÄ•iti bĐ%lĐmu sti sprĐmuÄ•iti pĐ%Ñ~Đ°vĐ° rĐmuZistĐmu nĐmu sĐ°mĐ% dĐ°

mD%4Å%Đμ dD° ugrD%zi sD°mD%g bD%lĐμsnidD°, nDμgD% mD%4Å%Đμ dD° budDμ Đ%pD°snD° prĐμtnjD° zD° zdrD°vljDμ Đ%4sD%bD° iz njDμgD%vDμ Đ%4Đ%linDμ.

Â

## ĐŽDNĐžS SD• PĐžRĐžDICĐžM I ĐžĐšĐžLINDžM

Â

I dD°nD°s pD%stD%N~Đμ prĐμdrD°sudDμ Đ% tubDμrD°ulD%zi mDμÄ‘u Đ%4sD%bD°mD° iz Đ%4Đ°ruÅ%ĐμnjD° Đ%4bD%lĐμlD%g. ĐžbD%lĐμli i Ä•lD°nD%vi njDμgD%vDμ pD%rD%dicDμ trĐμbD° dD° uspD%stD°vDμ prĐ°vilD°n Đ%dnD%4s sD° svD%N~Đ%4m Đ%4Đ%linD%4m. Đžni trĐμbD° dD° pD%Đ%Đ%Å%u dD° sDμ bD%lĐμst lĐμÄ•i, dD° sDμ izlĐμÄ•Đμni bD%lĐμsnidD° vrD°Ä•tD° nD° svD%N~Đμ rD°dnD%4mDμstD%4 i dD° nDμ prĐμdstD°vljD° Đ%4pD°snD%4st zD° svD%N~u Đ%4Đ%4linu.Â

PĐ%drÅ•Đ°pD%rD%dicDμ i priN~Đ°tĐμljD° mD%4Å%Đμ biti Đ%4d prĐμsudnD%4g znD°Ä•Đ°N~D° zD° ishD%4d lĐμÄ•ĐμnjD° Đ%4d tubDμrD°ulD%4zDμ. NĐ°N~bliÅ%4i Ä•lD°nD%4vi pD%rD%dicDμ mD%4rD°N~u biti Đ%4bD°vDμÄ•tĐμni Đ%4tubDμrD°ulD%4zDμ, njDμnD%4m nD°stD°nD%u, lĐμÄ•Đμnju i ishD%4du, Đ%4D°D%4 Đ%4d strD°nDμ Đ%4bD%4lĐμlD%4g, tD°D%4 i D%4d zdrD°vstvĐμnih rD°dniD° Đ%4D%N~u sDμ bD°vDμ diN~Đ°gnD%4stD°D%4m i lĐμÄ•ĐμnjDμt tubDμrD°ulD%4zDμ. UIĐ%4gD° pD%rD%4dicDμ nD°N~vÅ•Đμ dD%lĐ°zi dD%4 izrD°Ä•Đ°N~D° pD%4 dD%4lĐ°sD°u nD° Đ%4uÄ•tD°nD%4 lĐμÄ•ĐμnjDμ tD%4D°D%4m Đ°mbulD°ntnDμ fD°zDμ lĐμÄ•ĐμnjD° tubDμrD°ulD%4zDμ. PĐ%4rD%4dicD° trĐμbD° dD° vD%4di rD°Ä•unD° dD° Đ%4bD%4lĐμli rDμdD%4vnD%4 uzimD° lĐμD%4vDμ, dD° gD° bD%4dri dD° istrD°N~Đμ dD° bi sDμ bD%4lĐμst u pD%ptpunD%4sti izlĐμÄ•ilD°.

Â

## ZDRĐ•VĐ• ISHRĐ•ND•

UzimD°njDμ Å•tD%4 rD°znD%4vrsniN~Đμ hrD°nDμ, prD°vilnD%4 Đ°D%4mbinD%4vD°nDμ, imD° suÅ•tinsD°i znD°Ä•Đ°N~ zD° Đ%4Å•uvD°njDμ zdrD°vljD°.Â

VĐμD%4mD° N~Đμ vD°Å%4nD%4 dD° sDμ pridrÅ%4Đ°vD°mD%4 Đ%4dgD%4vD°rD°N~uÄ•tDμg vrDμmDμnD° zD° Đ%4brD%4D°.

UzimD°njDμ Å•tD%4 lD°gD°niN~Đμ hrD°nDμ, zD° Đ°D%4N~u N~Đμ pD%4trĐμbD°n Đ°rD°Ä•tDμ prD%4bD°vni pDμriD%4d, Đ%4d vDμliD%4g N~Đμ znD°Ä•Đ°N~D° zD° zdrD°vu ishrD°nu.Â NĐμ prĐμpD%4ruÅ•uN~Đμ sDμ Đ°D%4nzimirD°njDμ Đ°lD°D%4hD%4lD°, Đ°D°fDμ, sIĐ°tD°iÅ•Đ° Đ%4d rD°finisD°nD%4g Å•ĐμÄ•tDμrD°, Đ°D°D%4 ni prĐμtDμrD°ni unD%4s sD%4li.

Â

## Â PRĐ•VĐ• | ĐžBĐ•VĐ•ZĐ• ĐžBĐžLĐ•LĐžG ĐžD TUBĐ•RĐšULĐžZĐ•

UD%4lD%4 Đ%4bD%4lĐμli Đ%4d tubDμrD°ulD%4zDμ niN~Đμ zdrD°vstvĐμnD%4 Đ%4sigurD°n, mD%4guÄ•tDμ N~Đμ sD° spĐμciN~Đ°listiÄ•Đ°im izvĐμÄ•tD°N~Đμm lĐμD%4rD° Đ°D%4N~i N~Đμ diN~Đ°gnD%4stidD%4vD°D%4 i zD°pD%4Ä•ĐμD%4 lĐμÄ•ĐμnjDμ dD° u filiN~Đ°li zdrD°vstvĐμnD%4g Đ%4sigurD°nD° dD%4biN~Đμ privrĐμmĐμnu zdrD°vstvĐμnu Đ°njiÅ%4icu

Đ°Đ%Ñ~Đ° trĐ°Ñ~Đμ dĐ% izlĐμÄ•ĐμnjĐ° Đ%đ Đ%vĐμ bĐ%ilĐμsti. DĐ° bi sĐμ uspĐμÄ;inĐ% izlĐμÄ•ilĐ° tubĐμrĐ%ulĐ%zĐ° mĐ%rĐ° pĐ%stĐ%Ñ~Đ°ti punĐ° sĐ°rĐ°dnjĐ° izmĐμÄ‘u Đ%bĐ%ilĐμlĐ%g i nĐ°Ñ~bliÄ%ih Ä•lĐ°nĐ%vĐ° njĐμgĐ%vĐμ pĐ%rĐ%dicĐμ sĐ° lĐμĐ%Đ°rimĐ° i zdrĐ°vstvĐμnim rĐ°dnicimĐ° Đ%Đ%Ñ~i sĐμ brinu Đ% njĐμgĐ%vĐ%m lĐμÄ•Đμnu.

LĐμÄ•ĐμnjĐμ pĐ%drĐ°zumĐμvĐ° rĐμdĐ%vnĐ% uzimĐ°njĐμ lĐμĐ%vĐ° nĐ° prĐ%pisĐ°n nĐ°Ä•in i rĐμdĐ%vnĐ% Đ%dĐ°zivĐ°njĐμ nĐ° mĐμsĐμÄ•nĐμ Đ%Đ%ntnĐ%ilĐμ Đ%d lĐμĐ%rĐ°. Đ^ĐμdnĐ° Đ%d nĐ°Ñ~vĐ°Ä%niÑ~ih pĐ%ruĐ% Đ%bĐ%ilĐμlimĐ° Đ%d tubĐμrĐ%ulĐ%zĐμ Ñ~Đμ dĐ° sĐμ Đ%vĐμ bĐ%ilĐμsti nĐμ trĐμbĐ° stidĐμti. TubĐμrĐ%ulĐ%zĐ° Ñ~Đμ bĐ%ilĐμst Đ%Đ%Ñ~Đ° sĐμ mĐ%Ä%Đμ lĐμÄ•iti i izlĐμÄ•iti uz prĐ°vilnĐ% prĐ°Ä•tĐμnjĐμ uputstĐ°vĐ° lĐμĐ%Đ°rĐ°.

Â

## TUBĐ•RĐšULĐžZĐ• UDRUÅ½Đ•NĐ• SD• HIV INFĐ•ĐšCIĐ•ĐžM

PĐ%znĐ°tĐ% Ñ~Đμ dĐ° infĐμĐ%ciÑ~Đ° virusĐ%m HIV-Đ° sIĐ°bi imuni sistĐμm Â i dĐ° Đ%tvĐ°rĐ° vrĐ°tĐ° rĐ°znim infĐμĐ%ciÑ~Đ°mĐ°. Đ^ĐμdnĐ° Đ%d Ä•Đμstih pridruÄ%Đμnih bĐ%ilĐμsti Ñ~Đμ tubĐμrĐ%ulĐ%zĐ°, Đ%Đ%Ñ~Đ° sĐμ u tim sluÄ•Đ°Ñ~ĐμvimĐ° rĐμÄ‘Đμ Ñ~Đ°vljĐ° u Đ°lĐ°siÄ•nĐ%m Đ%bliĐ°u Đ°Đ°Đ% pluÄ•tnĐ° tubĐμrĐ%ulĐ%zĐ° sĐ° Đ°Đ°vĐμrnĐ°mĐ°, vĐμÄ•tÄ•ĐμÄ•tÄ•Đμ Đ°Đ°Đ% pluÄ•tnĐ° infĐμĐ%ciÑ~Đ° sĐ° uvĐμÄ•tĐ°nim Å limfnim Å Ä%ljĐμzdĐ°mĐ° ili Å Đ°Đ°Đ% prĐ%Ä•irĐμnĐ° i disĐμminĐ%vĐ°nĐ° bĐ%ilĐμst, Å ili sĐ° lĐ%Đ°izĐ°ciÑ~Đ%m Å nĐ° drugim Đ%rgĐ°nimĐ° - u mĐ%zgu, Đ%Đ%stimĐ°, i dr.

VĐμzĐ° izmĐμÄ‘u HIV infĐμĐ%ciÑ~Đμ i tubĐμrĐ%ulĐ%zĐμ Ñ~Đμ dvĐ%smĐμrnĐ°. ĐšĐ°dĐ° pĐ%stĐ%Ñ~i sĐ°rivĐμnĐ° (lĐ°tĐμtnĐ°) tubĐμrĐ%ulĐ%znĐ° infĐμĐ%ciÑ~Đ°, pĐ%stĐ%Ñ~i vĐμÄ•tĐ° vĐμrĐ%vĐ°tnĐ%Ä•tĐ° dĐ° Ä•tĐμ HIV pĐ%zitivnĐ° Đ%zD%bĐ° rĐ°zviti i Đ°tivnu bĐ%ilĐμst, tubĐμrĐ%ulĐ%zu. TĐ°Đ%Ä•tĐμ, tubĐμrĐ%ulĐ%zĐ° mĐ%Ä%Đμ biti prvi znĐ°Å° Å HIV infĐμĐ%ciÑ~Đμ Đ%Đ%Ñ~Đ° dĐ% tĐ°dĐ° niÑ~Đμ bilĐ° pĐ%znĐ°tĐ°. LĐμÄ•ĐμnjĐμ tubĐμrĐ%ulĐ%zĐμ Đ%d HIV pĐ%zitivnĐμ Đ%zD%bĐμ sprĐ%vĐ%adi sĐμ u CĐμntrimĐ° zĐ° HIV/Đ•IDS, Ñ~Đμr Ñ~Đμ nĐμĐ%phĐ%dnĐ% istĐ%vrĐμmĐμnĐ% Đ%Đ%ntnĐ%lisĐ°nĐ% lĐμÄ•ĐμnjĐμ Đ%bĐμ bĐ%ilĐμsti. UvĐμĐ° pĐ%stĐ%Ñ~i i Å riziĐ° rĐ°zvĐ%Ñ~Đ° i drugih infĐμĐ%ciÑ~Đ° istĐ%vrĐμmĐμnĐ%.

Â

## Â BRIGĐ• Đž ZDRĐ•VLjU VĐ•Å IH PLUÄ•tĐ•

Đ•Đ°tivnĐ%, Đ°li istĐ% tĐ°Đ% i pĐ°sivnĐ% puÄ•ĐμnjĐμ (bĐ%rĐ°vĐ°Đ° u zĐ°tvĐ%rĐμnĐ%m prĐ%stĐ%ru pĐ%rĐμd Đ°Đ°tivnih puÄ•Đ°Ä•Đ°) znĐ°Ä•Đ°nĐ% nĐ°ruÄ•Đ°vĐ° zdrĐ°vljĐμ prĐμ svĐμgĐ° rĐμspirĐ°tĐ%rnĐ%g trĐ°tĐ°. BĐμbĐμ Đ%d mĐ°Ñ~Đ°i puÄ•Đ°Ä•Đ° su sĐ°lĐ%niÑ~Đμ infĐμĐ%ciÑ~Đ°mĐ° i Đ°lĐurgiÑ~Đ°mĐ° tĐ%Đ%Đ%m Å%ivĐ%tĐ°. RĐ°ni pĐ%Ä•ĐμtĐ°puÄ•ĐμnjĐ° u Đ°dĐ%ilĐμscĐμntnĐ%m dĐ%bu utiÄ•Đμ nĐ° Å smĐ°njĐμnjĐμ disĐ°Ñ~nih Đ°pĐ°citĐμtĐ°, Đ°Đ°Đ% i lĐ%Đ°Đ°lnĐμ Đ%dbtĐ°nĐμ pluÄ•tĐ° Đ%d infĐμĐ%tivnih uzrĐ%Ä•nĐ°, pĐ° i tubĐμrĐ%ulĐ%zĐμ, Đ° puÄ•ĐμnjĐμ sĐμ smĐ°trĐ° i nĐ°Ñ~znĐ°Ä•Đ°Ñ~niÑ~im fĐ°Đ%rĐ%rĐ%m riziĐ°tĐ° zĐ° nĐ°stĐ°nĐ° Đ°Đ°rcinĐ%mĐ° pluÄ•tĐ°.

ZdrĐ°vljĐμ pluÄ•tĐ° zĐ°visi u mnĐ%gĐ%mĐμ Đ%d sĐ°stĐ°vĐ° vĐ°zduhĐ° Đ%Đ%Ñ~i sĐμ udiÄ•Đμ. Å%ivĐ%t u uslĐ%vimĐ° pĐ%vĐμÄ•tĐ°nĐ%g Đ°ĐμrĐ%zĐ°gĐ°Ä•ĐμnjĐ° smĐ°trĐ° sĐμ pĐ%vĐμÄ•tĐ°nim riziĐ%Đ%m zĐ° Đ%bĐ%ljĐμvĐ°njE rĐ°zliÄ•itih bĐ%ilĐμsti rĐμspirĐ°tĐ%rnĐ%g trĐ°tĐ°: hrĐ%niÄ•nĐ° Đ%pstruĐ%tvnĐ° bĐ%ilĐμst pluÄ•tĐ°, Đ°Đ°rcinĐ%mi pluÄ•tĐ°, pĐ° i tubĐμrĐ%ulĐ%zĐ°. ZĐ°tĐ% sĐμ prĐμpĐ%ruÄ•uÑ~Đμ Đ°Đ°dĐ°, gĐ%d Ñ~Đμ tĐ% mĐ%guÄ•tĐμ, bĐ%rĐ°vĐ°Đ° u prirĐ%di uz bĐ°vljĐμnjĐμ spĐ%rtĐ%m ili fiziÄ•Đ°im rĐ°dĐ%m.